

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ З АКТУАЛЬНОЇ ТЕМИ

Головними чинниками, які визначають сучасну динаміку правового регулювання публічних та оборонних закупівель в Україні, є, з одного боку, триваюча повномасштабна військова агресія проти України, а з другого – початок переговорів щодо вступу України до ЄС.

Запровадження правового режиму воєнного стану зумовило зростання ролі підзаконного регулювання публічних та оборонних закупівель, посилення безпекових аспектів такого регулювання та спрощення окремих законодавчо встановлених закупівельних процедур і формальностей. З іншого боку, забезпечується наближення національного законодавства про публічні та оборонні закупівлі до права ЄС. До інструментів і практик права ЄС, які натеper вже запроваджено в Україні, належать рамкові угоди, електронні каталоги, локалізація, аномально низька ціна пропозицій, вартість життєвого циклу та ін.

Розвиток правового регулювання публічних та оборонних закупівель у повоєнний час здійснюватиметься у двох площинах – концептуальній і предметній.

За *концептуальним напрямом* правове регулювання має повернутися в річище законів “Про публічні закупівлі” та “Про оборонні закупівлі”, які мають зазнати змін щодо: спрощення організації та здійснення окремих процедур закупівель; актуалізації порогів закупівель; удосконалення процедури оскарження в процесі здійснення закупівель; проведення процедур закупівель в умовах загрози виникнення надзвичайної ситуації та ін.

Предметний напрям передбачає посилення та/або закріплення таких інструментів, як: цифровізація; застосування штучного інтелекту; динамічна система закупівель; спільні (координовані) закупівлі; соціально-інклюзивні закупівлі.

Загальний висновок полягає у тому, що Україна має значний потенціал для наближення своєї закупівельної системи до найкращих європейських і світових стандартів. Запропоновані інноваційні підходи дають змогу переосмислити роль закупівель у процесі модернізації економіки та сприяють інтеграції України в глобальні економіко-правові процеси. Особлива увага повинна приділятися можливостям публічних та оборонних закупівель щодо повоєнного відновлення країни та забезпечення її сталого розвитку (Вікторія Рєзнікова, Ніно Пацурія, Валерія Поєдинок, Анастасія Головачова “Сучасний стан правового регулювання публічних і оборонних закупівель та напрями його удосконалення в період повоєнного економічного відновлення України”).

Блокування та стягнення активів є санкціями; стягнення активів є видом цивільної конфіскації. Ці санкції відбиваються на майновій базі підсанкційної особи, обмежують майнові права та економічні інтереси шляхом позбав-

лення права користування та розпорядження активом (блокування активів) або позбавлення права власності, майнових і немайнових прав (стягнення активів), викликають певні організаційні ускладнення, зокрема неможливість здійснювати окремі операції або господарську діяльність загалом. Вони застосовуються у визначеному законом порядку спеціально уповноваженим державним органом (за рішенням Ради національної безпеки і оборони України, введеним у дію указом Президента України, а стягнення активів – за рішенням Вищого антикорупційного суду). Мають екстраординарний (виключний) характер. Підставою їх застосування є дії фізичної або юридичної особи: завдання істотної шкоди національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України або значне сприяння вчиненню таких дій.

Персональні санкції застосовуються до юридичних осіб (іноземних та осіб, які перебувають під контролем іноземної юридичної особи) та фізичних осіб (нерезидентів, резидентів, осіб без громадянства), а також суб'єктів, які здійснюють або сприяють терористичній діяльності країни-агресора або своїми діями створили суттєву загрозу національній безпеці, суверенітету та територіальній цілісності України або сприяли терористичній діяльності. Активи іноземних держав не підлягають стягненню відповідно до Закону України “Про санкції”; для їх стягнення застосовуються норми спеціального закону.

Конфіскація суверенних активів РФ є безпрецедентним виключним заходом, тому країни-партнери зважують юридичні ризики, приймаючи таке рішення. Для України важливою є розробка іноземними партнерами не тільки механізму конфіскації, а й передачі таких активів на відновлення України та відшкодування збитків.

Блокування, а тим більше стягнення активів має застосовуватись з урахуванням чутливості до таких прав людини, як право на мирне володіння майном (ст. 1 Першого протоколу до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, далі – Конвенція), право на справедливий суд (ст. 6 Конвенції), право на повагу до особистого та сімейного життя (ст. 8 Конвенції), право на ефективний засіб правового захисту (ст. 13 Конвенції).

Виключні обставини (компенсація воєнних збитків), належне правове регулювання та якісна аргументованість судових рішень з урахуванням конкретної особи та обставин справи, доказової бази та ефективного судового контролю за обґрунтованістю підстав застосування персональних санкцій, доведення зв'язку між активами та підсанкційними особами, захист майнових прав третіх осіб на частки в стягнених активах (компенсація), можливість оскарження рішення про застосування санкцій, мають стати підставою формування позитивної для України практики вирішення Євро-

пейським судом з прав людини цієї категорії спорів (Олександра Кологойда “Блокування і стягнення активів підсанкційних осіб”).

Механізм самовиробництва – це сукупність правовідносин, спрямованих на підтримку активних споживачів, щодо виробництва електроенергії активними споживачами, а також третіми особами для власних потреб споживача з використанням установок генерації, а також установок збереження; правовідносин щодо продажу надлишків виробленої електроенергії активним споживачем електропостачальнику та правовідносин щодо постачання електроенергії активному споживачу електропостачальником, що виникають на підставі договору постачання електричної енергії споживачу електропостачальником та додатку до нього – договору про купівлю-продаж електроенергії за механізмом самовиробництва – і передбачають розрахунки між активним споживачем та електропостачальником на умовах взаємозаліку вартості обсягів електроенергії, відпущеної активним споживачем в електромережу та відібраної ним з неї.

До елементів механізму самовиробництва, які визначають особливості його правового регулювання, віднесено: 1) суб’єктний склад; 2) види діяльності учасників правовідносин; 3) призначення механізму; 4) склад майна активних споживачів (третьох осіб); 5) договір як підстава виникнення відносин; 6) правила розрахунків між активним споживачем та електропостачальником.

Учасників механізму самовиробництва можна поділяти на основних і додаткових. Основними є суб’єкти, які є необхідними та достатніми учасниками механізму самовиробництва і перебувають у правовідносинах між собою, а саме: 1) активний споживач; 2) електропостачальник (у тому числі постачальник універсальних послуг). Додатковими учасниками є треті особи, які перебувають у правовідносинах з активними споживачами.

Нормативне визначення поняття механізму самовиробництва, закріплене у ч. 1 ст. 1 Закону України “Про альтернативні джерела енергії”, не є повним і ототожнюється зі схемою підтримки активних споживачів, яка, однак, належить до правил розрахунків між активним споживачем та електропостачальником і є одним із елементів механізму самовиробництва.

Пропонується внести зміни до абзацу першого пункту 4.1 Порядку продажу електричної енергії, виробленої активними споживачами, та розрахунків за неї, замінивши слова “у пункті 4.4” словами “у пункті 4.3” (Павло Повар “ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ МЕХАНІЗМУ САМОВИРОБНИЦТВА ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ”).

Адаптація законодавства України у сфері електронних даних про здоров’я до права ЄС забезпечить більш ефективний захист персональних даних громадян України та сприятиме розвитку інформаційних систем у сфері охорони здоров’я. Основні проблеми законодавства України в цій сфері пов’язані з фрагментацією нормативно-правової бази та відсутністю комплексної

стратегії розвитку інформаційних систем охорони здоров'я, що призводить до дублювання даних та недостатнього захисту персональних даних.

Правове регулювання електронних даних про здоров'я в ЄС натеper базується на положеннях Загального регламенту про захист даних (GDPR), який визначає чіткі вимоги щодо обробки персональних медичних даних та впровадження систем захисту конфіденційності. Необхідність імплементації положень acquis ЄС щодо електронної охорони здоров'я та захисту персональних даних зумовлена тим, що це сприятиме покращенню якості надання медичних послуг в Україні та підвищенню рівня захисту прав пацієнтів.

Установлено, що важливу роль у формуванні ефективної системи охорони здоров'я відіграють дезагреговані та неперсональні електронні дані про здоров'я. Використання неперсональних електронних даних про здоров'я, що не підпадають під визначення персональних, дає змогу забезпечити проведення наукових досліджень, аналіз епідеміологічних даних і покращення управління системою охорони здоров'я без порушення конфіденційності пацієнтів.

Вторинне використання електронних даних про здоров'я є одним із ключових напрямів розвитку системи електронної охорони здоров'я, особливо в контексті наукових досліджень і громадського здоров'я. Це включає використання знеособлених і неперсональних даних для аналізу, прогнозування та покращення якості медичних послуг. Водночас існує необхідність впровадження чітких правових механізмів, що гарантують безпеку і захист цих даних під час їх повторного використання.

Важливими кроками для забезпечення безпеки та довіри до системи електронних даних про здоров'я, а також предметом наступних досліджень слугуватимуть особливості нормативно-правового забезпечення створення Єдиного цифрового простору охорони здоров'я та впровадження новітніх технологій, таких як криптографія, цифрова ідентифікація тощо (Ольга Россильна "Адаптація законодавства України у сфері електронних даних про здоров'я до права Європейського Союзу").

Якість правового механізму реструктуризації та урахування національних умов, у яких вона буде застосована, безпосередньо впливатиме на рівень погашення вимог кредиторів, збереження балансу інтересів боржника та кредиторів, на можливості гнучкості, контролю, мінімізацію витрат, пов'язаних з її застосуванням, а також цілі її введення. Норми Закону України "Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства та деяких інших законодавчих актів України щодо імплементації Директиви Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2019/1023 та запровадження процедур превентивної реструктуризації" (далі – Закон № 3985-IX) мають надто загальний характер, вони не містять прозорої системи інструментів раннього попередження, чітких приписів щодо її функціонування

та характеристик названих інструментів, позбавлені визначеного механізму їх реалізації, охоплюють вельми обмежене коло осіб, які беруть участь у реалізації інструментів раннього попередження, не містять приписів щодо відповідальності або заохочувальних заходів або інших заходів впливу на названих осіб тощо. Вітчизняний законодавець залишив поза межами своєї уваги створення ефективної системи раннього попередження. Попри те, що унормування інструментів раннього попередження неплатоспроможності є необхідною передумовою входження до процедур превентивної реструктуризації, що дає змогу її своєчасне ініціювання та збільшує ймовірність збереження життєздатних суб'єктів економічної діяльності.

Для нашої країни досвід та особливості правового регулювання інструментів раннього попередження у рамках превентивної реструктуризації, що існує в країнах Європейського Співтовариства, є вельми актуальними з огляду на: побоювання, що норми Закону України № 3985-IX не набудуть поширення на практиці через відсутність концептуальної основи системи раннього попередження, недостатність та невизначеність правової регламентації інструментів раннього попередження та їх складових, як, наприклад, норми Кодексу України з процедур банкрутства про досудову санацію та ін.

Підхід до своєчасного запобігання фінансовим труднощам, прийнятий у Франції, може стати джерелом ідей, де узгодженість і неформальні процеси створюють привабливу комбінацію інструментів раннього попередження, яку тією чи іншою мірою можна запозичити, враховуючи національні економічні та фінансові ресурси, інституційну спроможність і наявний досвід у сфері законодавства про банкрутство (ВАЛЕРІЯ РАДЗИВІЛЮК “ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ РАНЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ВІДПОВІДНО ДО ДИРЕКТИВИ (ЄС) 2019/1023”).

Залежно від сфери відносин, участь у яких бере член ради директорів, він може мати різний правовий статус.

Рішення загальних зборів про обрання членів ради директорів породжує між такими виконавчими і невиконавчими директорами, з одного боку, та корпорацією – з другого, корпоративні відносини, у яких перші наділяються повноваженнями з управління та контролю.

Ці корпоративні відносини також є підставою для виникнення трудових відносин між корпорацією та тими членами ради директорів, із якими укладається трудовий договір – виконавчими директорами і деякими невиконавчими.

У разі укладення між корпорацією та невиконавчими директорами цивільно-правового договору трудових відносин між ними не виникає. Попри це, саме відносини з управління корпорацією, у яких члену ради директорів надані відповідні повноваження, за здійснення яких він несе встановлену законом відповідальність, становлять основу відносин між корпорацією та цією особою.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ З АКТУАЛЬНОЇ ТЕМИ

Рада директорів є частиною корпорації, а не самостійним суб'єктом корпоративних відносин, тобто рада директорів не може вступати у корпоративні відносини як самостійний суб'єкт таких відносин, також, з моменту обрання членів ради директорів, у них не виникає відносин представництва корпорації.

Учасники (акціонери) мають право брати участь в управлінні корпорацією через участь в її органах, зокрема у загальних зборах, які є вищим органом управління, а також можуть делегувати частини своїх правомочностей щодо участі в управлінні корпорацією особам, які не є її учасниками (акціонерами).

Для членства в раді директорів учасник (акціонер) має бути обраним до цього органу, при цьому він не може бути обраним незалежним невиконавчим директором. Усі члени ради директорів з моменту обрання набувають фідучіарних обов'язків (Олександр Гарагонич, Олександр СЕРТ “ПРАВОВИЙ СТАТУС ЧЛЕНІВ РАДИ ДИРЕКТОРІВ”).

За редакцією координаторок актуальної теми

*“ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВІЙНИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ”*

*докторки юридичних наук, професорки,
завідувачки кафедри економічного права та економічного судочинства
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Вікторії Рєзнікової*

*та
докторки юридичних наук, професорки,
професорки кафедри економічного права та економічного судочинства
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Ніно Пацурії*